

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

לה

עין משפט נר מצוה

מב א ב מ"י פרק י"ד
מלכות סנהדרין
הלכה י:
ב ג מ"י שם פ"א הלכה
א:
מד ד מ"י שם פרק כ
הלכה א סמך עשין לו
טו"ע ח"מ סמך י סעיף
א:
מה ה ו מ"י פ"ט מהל'
מטות ענייני הל'ד
טור ושו"ע י"ד סמך רט
סעיף ב:
מו ז מ"י פ"א מהל'
סנהדרין הלכה ב:
מו ח מ"י שם ופס"ד
מלכות שבת הל'ז:
מוח ט מ"י פ"ד מהלכות
ביאת מקדש ט' ט י:

רבינו חננאל

והקדק אותם לה' נגד
השמש ומניין להקדק
השיא תלית שגמור
והקדקו לה' בבבכת
שאל בחור ה' אם העם
האשר ראשית מה חטאו
אמר רב אמר לו הקב"ה
מחשבה חלה בך בתי דייני
מה שפלא לך שאין דין
שנים ביום אחד. איני
דאמר רב חסדא לא שנו
אלא בשתי מיתות אבל
במיתה אחת דין אל
להשיב חרון אף: דיני
נפשות גומרין בו ביום
לזכות ובוים שלאחריו
לחובה. כן. מנא לן א"ר
חנניא דאמר קרא מלאכי
משפט צדק ילין בה ועתה
מנצחין. כלומר כיון שאין
מליצין בדין כאלו הן
מרצחים: רבא אמר אשור
אשר דין שממך
אין. כלומר מאריך
ואינו חוזר כמו מצה.
אלא ממתי עד שיחמיק.
ו' אלעזר דרשי האי קרא
צדק ילין בה ועתה
מרצחים כל המליץ צדקה.
כלומר כל הפוסק לתת
צדקה לעניים ומליצה
ואינו נותנה מיד מרצחין
הן. וה"מ ברפפתא ותמרי
שעניי עניים נשואות בהן
ומצפין להן כדי שיאכלו
אותן בערב ואין מכניזין
להן מאי שיאכלו וכוין
שלא נתן להן זה נמצאו
מחים הילילה כלול ברעב.
אבל וזו או חטי' ושערי
לית לן בה: לפיכך אין
דין לא בערב שבת ולא
בערב יום טוב מאי טעמא
לפי שאין הריגת ביד
דוחה לא שבת ולא יו"ט
כר'. פשוטה היא. ואי
אמרת לדייניה במעלי
בשבתא ובשבתא מנישו
בשבתא. ור' אבהו ר' יוחנן
לשעמיה. ואע"ג דכחושין
הוו דברי כל אחד ואחד
נזיר דכתיב טעמא דמפקין
בפומיהו טעמא דבליבא
מינוש הלכך לא אפשר.
ואקשינן ותהא קבורת מת
מצוה דוחה שבת מק"ו.
ומה עבודה שדוחה שבת
שנאמר ובוים השבת שני
כבשיו וגו' קבורת מת
מצוה דוחה העבודה
מולאחותיו שבנויר. דתניא
ולאחותיו מה תלמוד לומר
מופנה הוא דלא הוה צריך
ליה. ומה אם לאבי

אבל במיתה אחת דנין. והא דמני בתוספתא אין דנין שנים
ציוס אחד אפי' נואף ונואפת צפרק נגמר דין (לקמן דף מו.)
מוקמי לה צנת כהן וצועלה דהיא צשריפה וצועלה צנחנ:
אשרו חמוץ ולא חומץ. פ"ה לחדרשין צפרק שור שנגח את
הפרה (צ"ק דף מו: וס) מניין שמוקקין
למוצע מחלה כגון שמוצע את חצירו
שהלוה מנה ואינו משלם וזה משיבו
משכון היה לי צידך ונתקלקל או לאבד
מוקקין למוצע מחלה עד שיהא ממונו
צידו ואח"כ מוקקין לדין משכון וז"ל
שש שטר למלוה דלא מהימן ליה
צמיגו דאי צעי אמר פרעמך דל"ז
לפרועו צעדים ואע"ג דלטרותי צ"ד
מרי וימנין לא מטרתינן כדאמר צפ'
המקבל (צ"מ דף ק:). צההוא שטרף דהוא
כתיב ציה שני סתמא ומלוה אמר
ג' ולוה אמר ב' ומסקין (ו) והיכא דקדיש
מלוה ואכל פירי דג' שנין לא מפיקין
מיניה משום דלטרותי צי דינא שמי
זימני לא מטרתינן הסם היינו טעמא
כדמסקין מילתא דעביד לאיגלווי
אזל הכא משום דצריס צעלמא
דקאמר ליה לאשמוטוי לא שצקין
מלהוליא מידו מיהו תימנה היכי
דמי אס יס לו עדים מומונין ללוה או
שטוען צדמך ל' יוס ציאל עדים נמתינן
ליה דאפי' שאל זמן לפרוע היצנין ליה
זמן ל' יוס ואי טוען ציאל עדים
לאחר ל' יוס צלא קרא נמי לא ציימין
ליה והיכא דזיילי ניכסי קאמר הסם
דמוקקין (ו) לנתת מחלה ומלאי וכי
ימתינו לאחר שנתה או שנתים וז"ל
ולדחוק דאמר פלוני ופלוני היה שם
במעלי בשבתא וליגמריה בשבתא (ו)
בשבתא ח"אין רציחה דוחה את שבת
וליקטליה לאורתא נגד השמש בעינן וליגמרי'
לדיניה בשבתא וליקטליה בחד בשבתא
נמצא אתה מענה את דינו נידייניה במעלי
שבתא ונגמריה בחד בשבתא מינושו
טעמיהו אף על גב ד'דשני סופרי הדיינין
עומדים לפניהם וכותבין דברי המוכיח ודברי
המחייבין (ג) נהי דבפומא כתבין ליבא דאינשי
אינשי הלכך לא אפשר א"ל ר"ל לר' יוחנן
ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מק"ו
ומה עבודה שדוחה שבת קבורת מת
מצוה דוחה אותה ומולאחותיו כדתני' (ו) לאבי
ולאמו לאחיו ולאחותו מה ת"ל הרי שהיה
הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו
ושמע

צשריפה ניחא אפילו למ"ד מקלקל צהצברה פטור דיש צה חילול
צנת משום פתילה דאמר (יבמות דף ו') מה לא צישול פתילה מה
לי צישול סממנים וצבאר חייבי מיתות נמי אפי' למ"ד (כמוצות ה:)
דמקלקל צהצברה פטור הכא חשיב תיקון דיש לו כפרה:
לאבינו ולאמו. לאמו דרש' לכהן וגויר ואע"ג דניזיר חמור דאין
מיטמא לקרובים וכהן הדיוט מיטמא לקרובים מ"מ ס"ד
דמיטסקר טפי משום כהן הדיוט כיון דאיכא תרמי ועוד כהן הדיוט
עדיף שזה קדושתו לעולם וזה אין קדושתו לעולם כדאמרין צניזר
צפ' כהן גדול (דף מו:). **הרי** שהיה הולך לשחוט את פסחו וקשה דפרין
פ"ה הרי שהיה כהן גדול וגויר והולך לשחוט את פסחו וקשה דפרין
מיניה צפ' עבול יוס (ובס"ד דף ק.) צהצבאל דיוסף הכהן שמתה אשתו
צע"פ וטימאווה ומאי קושיא שאני הכא דאיכא מצות עובד ע"כ
נראה לפרש צההולך לשחוט הפסח לצד איירי או למול את בנו
ואינו לא כהן גדול ולא נזיר וכן משמע מדלא קתני הרי שהיה כ"ג
וגויר והולך לשחוט את פסחו כדתי' צחריני והא דתני אחרת לא
יטמא משום דלא אחי עשה דטומאת קרובים וידחה עשה דפסח או
דמילה שיש צו כרת ועוד יש ליישב פ"ה הקונט' דאי משום הולך לשחוט
את פסחו לאחוריה לא נמנע מלטהא כי הוי נמי צבדי אחרני אין צכך
כלום דלא דמי לכהן הדיוט כדפרשית לעיל דקדושמן קדושת עולם:
צנת

ותקע רפפה צה איה וגו'. אלמא מוגלין היו לפי שחלוין על העניס
ואי משום לא תלין צנלמו וגו' (דגריס כן) הא שנין לה ציצמות (עט.) מוטב
מיעקר אות אחת צמורה ויתקדש שם שמים צפרהסיא שיהו הכל
רואין אותן ושואלין מה טיבן של אלו הללו צני מלכיס הס ופסחו יוס
צגריס גרוריס: **תקל להם צחי דיניס.**
והכי קאמר קח כל ראשי העם והולכי'
אותם לצחי דיניס והרבה וידעו את
עוצרי העצירה והוקע אותם את
החמויצין מפני שצמדו לצנע פטור
ועוד צבודת כוכבים צסקילה וכל
הנסקלין נתלין כדאמרין (ו) צבארצ
מיתות (דף סה:). שאין. צ"ד אחד
דן שנים ציוס אחד: **אלא צסאי**
מיתות. הוא דאין דנין לפי שאין זו
דומה לו וצריך למלוה טעם לדבריהם
כאן וכאן מפני לאלקולוי שמה לא
יפסחו ככל הנוצ' **אלא צמיסה**
אחת. ועצירה אחת דנין: **אלא.**
כדמוכח קרא (במדבר סה) וישב חרון
אף וגו' כשהקצ"ה רואה שכולם
עסוקים צצבר ומקנאין לצברו:
צדק ילין צה. רגילין היו ממחלה
ללין את הדין כדי לצדק ועמה
כשאין עושים כן הרי הן כמרצחין:
שמחמן את דינו. שמשאה אותו
ומלינו כדי להוציאו לאמיתו: **ואידך.**
מיציעה ליה להך דרשה דאמר צצ"ק
(דף מו: ע"ש) מנין שמוקקין למוצע
מחלה כגון המוצע את חצירו דאין
שהלוה ואינו משלם וזה טוענו
משכון היה לי צידך ונתקלקל או
צבד מוקקין מחלה צ"ד לנציעת
המוצע עד שיהא ממונו צידו ואחר
כן מוקקין לדין המשכון: **אשרו חמוץ.**
החוקין את הנגול ולא את הגחל:
כל סעניס וכו'. רגילין היו צלילי
סעניס לעשות צדקה והיו עיני
העניים נשאות לכך ואס ילינו נמצאו
עניים רעבים ששענו על כך: **ופ"מ.**
צמוקס שרגילין לחלק ריפתא ותמרי
צבר המוכן לאכול: **אלא וזוי וחיטי**
ושערי. לא נשענו העניים עליהם
אותו היללה ולית לן צה עד למחר:
דלמא חוו טעמא. היום לחוצה
וצעו למיעצד הלנת דין ונמצא גמרו
צצנת ואי אפשר כדפרסר דאין
מיתת צ"ד דוחה צנת: **לדייני'**
צמעלי צצכא ונגמריה צחד צצכא.
וכל זמן שלא נגמר הדין לא היו
עיניו הדין דכל עשה מנפה להללה
אלא כשנגמר כל היום מנפה למיתה

והיו עיניו הדין: **מינשי להו טעמיהו.** שנשאו ונתנו ודקדקו ציוס
ראשון: **ליבא דאינשי אינשי.** ליבא דאינשי לא כתבי ואע"ג
שזכור לו ליסוד הטעם נשכח מלבו יסובו לטעמו ואין יכול לייסבו
למת טעם הגון צכרצשוה: **ותהא קבורת מת מצוה כו'.** ר"ל לאו
אמתני' צעיא מר' יוחנן אלא צעלמא וסדרה מסדרי הגמ' כאן
משום דסופה לשאל ותהא מיתת צ"ד דוחה צצנת: **ולאחותו מה**
פ"ל. צני נזיר כתבי על נפש מת לא יצא וכתבי צמריה לצצני
ולאמו לאחיו ולאחותו וכולוה יתירי ניניה דהא (מכל נפשות)
משממע ודרשין להו צצפרי (נשא ו) אציו מה תלמוד לומר הא לא צא
אלא להוציא מת מצוה שמומר ליטמא לו לאמו מה תלמוד לומר
לגופיה לא אילטרינן ולהמיר מת מצוה הא מצאיו נפקא אלא להציא
שאס היה זה נזיר כהן דיש עליו שמי קדושות אין הכתוב מזהירו
(ו) ליטמא אלא לאמו ולאשר קרובים אצל מטמא למת מצוה לאחיו
מה תלמוד לומר שאס היה זה נזיר כהן גדול דקדושתו צמורה
שאף צלא נזירות אסור ליטמא לקרובים אף על פי כן לאחיו הוא
דלא יטמא אצל מטמא הוא למת מצוה ואס אינו ענין לנזיר גרידא
ולא לכהן הדיוט נזיר צניהו ענין לנזיר וכ"ג לאחותו מה תלמוד
לומר הרי שהיה כ"ג וגויר והולך לשחוט את פסחו דאיכא מצות
טובא אפי' לאחותו הוא דאין יטמא אצל מיטמא למת מצוה:
ושמע

(א) כמי ויאמר וכו' כ"ל.
רש"י (ב) לקמן מו. (ג) צ"ל
א"ר חמא בר חנינא.
(ד) וינמא לנ: (ה) (ו) ונלל ח.
לד: (ז) לעיל דף לקמן לו:
(ח) נהי דפומא כתבין כ"ל.
רש"י (ח) כרכוס ט: מנילה:
ג: מור מח: וצמח ק.
(ט) (צערי: ומוקקין) (י) צ"ל
בנגמר הדין (דף מה:).
(ס) צ"ל מעל נפש.

תורה אור השלם

1. ותקע רפפה בת איה
את השק ותשדו לה אל
הצור מתחלת קציר עד
נתק מים עליהם מן
השמים ולא תהנה עוף
השמים לנחם עליהם
יומם ואת חת השדה
לקל: שמואל ב כא י
2. ויאמר אל משה קח
את כל ראשי העם
והוקע אותם לין נגד
השמש וישב חרון אף
ה' במדבר הזה
3. איכה וקתה לזונה
קריה נאמנה מלאכי
משפט צדק ילין צה
וקתה מרצחים:
ישעיהו א כא
4. למדו היטב דרשו
משפט אשרו חמוץ
שפטו יתום ריבו
אלמנה: ישעיהו א י
5. לאביו ולאמו לאחיו
ולאחותו לא ישטא להם
במתם כי נזיר אלקויו על
ראשו: במדבר ז ו

הגהות הב"ח

(א) גמ' צמעלי צצנת:
וילגמריה לדיניה צצכא:
(ב) רש"י ד"ה ולאחותו
וכו' אין הכתוב מזהירו
שלא ליטמא וכו' דאחי
ממנה אצל: (ג) תוס' ד"ה
אשרו וכו' ומסקין דהיכא
וכי צי דינא תרי וימני וכו':
לאגלווי היא אצל:
(ד) בא"ר קאמר הסם
דמוקקין. צ"ב עיין צריס'
הפרק צדק מ"ו וצמוק'
ס:

מוסף רש"י

אבל במיתה אחת דנין.
דטעמא משום דלא אפשר
לענין צמחיהו (הא (לקמן
(ו) וכותבין דברי
המחייבין. פלוני חייב ומן
הטעם הוי. פלוני זכא ומן
הטעם הוי (לעיל דף).
שניהם כותבין דברי המחזין
וטענה כותבין דברי
המחייבים. שאם יעשה
האחד זיכא כתבו על של
לדבריו (דף קטו).
ולאחותו מה ת"ל. כיון
דכתיב לאציו ולאמו כל שכן
לאחותו (ובס"ד ק). הרי
שהיה הולך לשחוט את
פסחו. הרי שהיה את
הוא כ"ג והולך לשחוט את
פסחו או למול את בנו (שם)
או: אי חס עיין לעיל מנהו
ענין לענין ציטול עבודה
ומילה מפני מת מצוה
(מילה ג). ולמול את
בנו. דמילת וכו' משכחמו
מלכסול פסחו (ובס"ד ק).